

אלא לרב טביומי, דמתני לה משמיה דרב
את הדין של הוא ועדיו על המחק כשר, **מאי**
איכא למימר? (64)

ומתרצת הגמרא: **קסבר רב: כל כי האי**
גוונא, כל שטר שכתוב הוא ועדיו על המחק
וגם יש בו אשרתא, **אין מקיימין אותו מן**
האשרתא שבו, לא סומכים על האשרתא,
אלא מן העדים שבו. צריך לקיים אותו על
ידי הכרת כתב ידי העדים החתומים על
המחק. ואשרתא אינה מועילה אלא רק
בשטר שכתוב על נייר חלק בלבד. (65)

אבל בדינו של רב, כשהרחיק את העדים

פסול, שמא הוא מחק למעלה ושינה את
השטר. אבל אם שניהם על נייר מחוק, ואנו
רואים שהעליון לא נמחק אלא פעם אחת
כמו מקום העדים, ואנו מכירים את חתימות
העדים, אין כל חשש, שהרי העדים מעידים
על השטר הזה כמות שהוא, ומה לי אם הוא
חלק או שחור! ?

הניחא לרב כהנא, דמתני לה משמיה קסג-ב
דשמואל, ששמואל הוא שאמר את הדין של
שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר, **שפיר**.
לפי שיש לומר שרב חולק על זה, ולא קשה
עליו.

כתב, שאי אפשר למחוק לגמרי שלא יראו מה
שהיה כתוב לפני כן. [אך לפי האמת אין הבדל
בין טיוטא לכתב, כפי שמוכח מהגמרא לקמן על
שטר שהוא ועדיו על המחק שנחשוש שימחקנו
פעם שניה]. תוס' ד"ה הניחא.

ורבינו יונה תירץ, שיש הבדל בין כל
השטרות שיש בהם אשרתא, שבהם אין לחשוש
שימחק את כל השטר ויכתוב שטר חדש משום
שהוא ירא שמא יודע הדבר שהעדים מזוייפים
ונמצא מפסיד הכל, מה שאין כן בעניינינו, שהוא
חותך את השטר שלמעלה עם עדיו ומחוק את
הטיוטא שלמטה, וכותב שם שטר חדש, הרי אף
אם יתגלה הזיוף הוא אינו מפסיד כלום, שהרי
נשאר לו השטר הישן עם עדיו הכשרים.

ואף שהגמרא שואלת לקמן לרבי יוחנן שגם
בין עדים לכתב נחשוש שמא יחתוך את השטר
ויכתוב שטר חדש באותה שורה, הרי שחוששים
גם שיאבד בידים את שטר כדי לזייף במקומו
שטר אחר. שם אין לו כל כך לחשוש, שהרי הוא
משאיר את חתימות העדים במקומם.

65. כתב רבינו יונה, שאין הטעם משום שעל ידי
זה נוכל להכשיר הרחיק את האשרתא מהעדים

אינו אלא נקודות או שורות ורואים שהנייר
שלמטה חלק, אם כן, על מה צריכים העדים
להעיד?

ותירץ על פי מה שכתב רבינו יונה [ראה
הערה 52] במילאוהו בקרובים שדוקא הלוה
יכול למלאותו. אבל אם המלוה מדעתו מילאוהו
בקרובים הוא פסול. ולפי זה העדים מעידים כאן
שהלוה הוא טייט את השטר ולא המלוה מדעתו
כי אז היה פסול משום שהמלוה הוא עשאו
לשטר שיהא כשר וצריך שהלוה יעשה את
השטר.

64. כתב הרשב"ם שקושיא זו אפשר לשאול על
כל השטרות שיש בהם אשרתא ואפילו כשארין
שום ריוח בין העדים לאשרתא, שיכול למחוק
את כל השטר ולכתוב עליו שטר חדש עם עדים
מזוייפים ויהא שטר הבא הוא ועדיו על המחק
דכשר, גם יש עליו אשרתא שמקיימת אותו.

והתוס' כתבו שאי אפשר לומר כן. שהרי
הגמרא אומרת "הניחא לרב כהנא". ואם כן, גם
לדידיה יקשה, כי מה יעשה שמואל בכל שטר
שיש בו אשרתא שיכול למחוק. אלא שיש
הבדל בין מחיקה של טיוטא לבין מחיקה של

ומתרצת הגמרא: **דלמא גיזו ליה לעילאי**. משום שאנו חוששים שמא הוא יחתוך את כל השטר שלמעלה עד השורה הריקה, **וכתב הוא ועדיו בשיטה אחת**. ויכתוב באותה שורה שטר חדש, וגם יזייף חתימות עדים באותה שורה, ואנחנו נסמוך על אותן החתימות, שהרי יש אחריהן אשורתא. ומה שהשטר והעדים הם באותה שורה, זה אינו פוסל, כי **וקפבר רבי יוחנן: שטר הבא הוא ועדיו ששניהם נכתבו בשיטה אחת, כשר**.⁽⁶⁷⁾

ומקשה הגמרא: **אי הכי, בין עדים לכתב נמי נפסול אפילו בשיטה אחת, כי דלמא**

מהאשורתא, אף שהוא מטייט שם, מכל מקום, הרי עצם כתב השטר והעדים אינם על נייר מחוק אלא על נייר חלק, ולכן מועילה שם האשורתא. ואין לחוש שמא יחתוך את כל השטר וישתמש רק בחלק המטוייט לאחר שימחקנו, שהרי אז אין סומכים על האשורתא.

ורבי יוחנן אמר: לא שנו שאם הרחיק רק שיטה אחת כשר, אלא כשהמרחק הוא בין העדים לכתב. אבל בין עדים לאשורתא, אפילו הרחיק רק שיטה אחת, פסול.⁽⁶⁶⁾

ודנה הגמרא: **מאי שנא בין עדים לאשורתא, שפסול אפילו בשיטה אחת?**

יש לחשוש שמא אטיטא חתמי.
 ב. רב ורבי יוחנן אינם חולקים כלל. אלא רב מדבר כשטייט. ורבי יוחנן מדבר כשלא טייט. יש חשש שמא יכתוב שם שטר חדש.
 ג. הם חולקים באופן שלא טייט ויש רק שורה אחת ריקה בין העדים לאשורתא. רב סובר שאין חשש שמא יכתוב שם שטר חדש שהוא ועדיו בשיטה אחת, משום שבאופן כזה אין מקיימים אותו מן האשורתא שבו אלא מן העדים. ורבי יוחנן סובר שגם באופן כזה מקיימין אותו מן האשורתא, ולכן הוא פסול. תוס' ד"ה שטר [מעמוד קודם].

והריטב"א מפרש, שרב חולק על רבי יוחנן וסובר שהוא ועדיו בשיטה אחת פסול וממילא אין חשש שיכתוב שטר חדש באותה שורה שבין האשורתא לעדים [והמחלוקת דלא טייט שם כמו בפירושו השלישי של התוס'].
 רבינו יונה מפרש, שרבי יוחנן פוסל אפילו במטייט גזירה אטו היכא דלא מטייט לה.

67. שאין כאן שום חשש של זיוף ולכן לא פלוג רבנן בין שטר קטן לשטר גדול. רשב"ם.

שהרי אדרבה, היינו צריכים לתקן שלא ירחיקו את האשורתא מהעדים ויוכלו לקיים תמיד מהאשורתא [והראיה מרבי יוחנן לקמן שפוסל הרחקת עדים מהאשורתא מחשש שיעשה שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת, ולא עשו תקנה שבשטר שהוא ועדיו בשיטה אחת אין מקיימין מהאשורתא שבו] אלא הטעם משום שאנו חוששים בכל שטר שהוא ועדיו על המחק ויש בו אשורתא שמא לכתחילה היה השטר ועדיו על הנייר והוא מחקו וכתב שטר חדש [שלפי המסקנה עתה איננו מחלקים כמו בבהערה הקודמת בשם רבינו יונה] לכן תיקנו שבכל שטר הבא הוא ועדיו על המחק אין מקיימין מן האשורתא שבו.

66. דהיינו, האשורתא פסולה ולא השטר, כיון שהוא נכתב ונחתם כדין למה יפסל בגלל האשורתא שלא נכתבה כהוגן. רשב"א.

תוס' מבארים את המחלוקת של רבי יוחנן ורב בשלשה אופנים:

א. רבי יוחנן סובר שאפילו אם הוא מטייט בין העדים לאשורתא נמי פסול, שגם על בית דין

הוספתי את העדים שלמטה, למרות שכבר היו לי עדים בשורה העליונה, כי **אנא, לרבות בעדים הוא דעבדי!** רציתי להרכות בעדים כדי לפרסם יותר את הדבר.

ומתרצת הגמרא: **קסבר רבי יוחנן, שכל כי האי גוונא**, במקרה כזה שיש גם עדים בשורה אחת עם השטר וגם עדים בשורה שלמטה, **אין מקיימין אותו מן העדים שלמטה, אלא מן העדים שלמעלה החתומים בשורה אחת עם השטר.**⁽⁶⁹⁾

גופא: אמר רב: שטר הבא הוא ועדיו על המחק, כשר.

ואם תאמר: מוחק וחוזר ומוחק, מדוע לא קטג-א נחשוש שמא הוא ימחוק את השטר ויכתוב אחר במקומו, שהרי במילא השטר כתוב על נייר, ובכל זאת שטר מחוק אנו מכשירים אותו היות והעדים גם חתומים על אותו

גייז ליה לעילאי, שמא הוא יחתוך את כל השטר עד אותה שורה ריקה, **וכתב מאי דבעי**, ויכתוב שם תוכן חדש, **והתימי מהדי**. והרי העדים שלמטה חתומים ומאשרים את הנכתב לעיל!

ומתרצת הגמרא: **קא סבר רבי יוחנן: שטר הבא הוא בשיטה אחת שיש בו רק שורה אחת ועדיו בשיטה אחרת תחתיה, פסול**. ולכן אין לחשוש שמא הוא יכתוב תוכן חדש באותה שורה הריקה.⁽⁶⁸⁾

ומקשה הגמרא: **וליהוש דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת**, שמא הוא יחתוך את כל השטר, ויכניס באותה שורה ריקה שבין השטר לעדים תוכן חדש וגם עדים מזוייפים. שהרי אם השטר והעדים הם באותה שיטה אמרנו שהוא כשר. וכשיבוא לגבות בשטר הזה, הוא יקיים את חתימות העדים האמתיים שלמטה. **ואמר**, הוא יאמר, לכן

68. מאותו הטעם שאין למדין משיטה אחרונה, כיון שדרך העדים להרחיק את חתימתם מהשטר שורה אחת יש לחשוש שמא המלוה יוסיף באותה שורה דברים כרצונו. וגם כאן אם נכשיר שטר כזה יוכל המלוה לחתוך את כל השטר ולכתוב שטר חדש באותה שורה. רשב"ם.

והקשו תוס', שמטעם זה היה לנו לפסול גם שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת. שהרי גם הבית דין דרכם להרחיק את האשרתא מהשטר שורה אחת, ויש חשש שבכל שטר שיש בו אשרתא יכתוב המלוה שם שטר שהוא ועדיו בשיטה אחת? [פירוש דבריהם, שכמו בהרחיק העדים מן הכתב שורה אחת איננו פוסלים אותו, אלא אדרבה, לפי שהדרך הוא כן אנו מכשירים אותו. ולעומת זאת, אנו אומרים שאין למדים משיטה אחרונה ואנו פוסלים שטר שהוא בשיטה

69. כתבו התוס', מאחר שלמדנו בסוגייתנו שצריך לפסול כל שטר שעלולים לזייף אותו,

69. כתבו התוס', מאחר שלמדנו בסוגייתנו שצריך לפסול כל שטר שעלולים לזייף אותו,

והקשו תוס', שמטעם זה היה לנו לפסול גם שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת. שהרי גם הבית דין דרכם להרחיק את האשרתא מהשטר שורה אחת, ויש חשש שבכל שטר שיש בו אשרתא יכתוב המלוה שם שטר שהוא ועדיו בשיטה אחת? [פירוש דבריהם, שכמו בהרחיק העדים מן הכתב שורה אחת איננו פוסלים אותו, אלא אדרבה, לפי שהדרך הוא כן אנו מכשירים אותו. ולעומת זאת, אנו אומרים שאין למדים משיטה אחרונה ואנו פוסלים שטר שהוא בשיטה